

Izhaja vsako drugo soboto.
Naročnina: 5 Din četrletno, 10 Din polletno.

DELO

Uredništvo: Ljubljana, Šelenburgova
ulica 7/II. — Upravništvo: Ljubljana,
Prešernova ulica 54.

Ljubljana, 2. marca.

Palača Delavske zbornice za Slovenijo je bila svečano otvorjena in s tem oficijelno izročena svojemu namenu.

Delavska zbornica je najvišja dazredna predstavništvo delavcev in nameščencev, usstanovljena z zakonom o zaščiti delavcev in priznana od vseh strokovnih organizacij, ne glede na njih pripadnost tej ali oni socialni smeri. Ni dovolj, da je Delavska zbornica zakonita ustanova, prav posebno je važno, da jo tudi svobodne strokovne organizacije delavcev in nameščencev priznavajo za svojo zastopnico. S tem je obenem izraženo, da je bila Delavska zbornica ustanovljena na izrecno zahtevo strokovnih organizacij in da vidijo strokovne organizacije v Delavski zbornici spopolnitev svojega pokreta.

Delavska zbornica bi bilo mrtvo rojeno dete, ako ne bi dobivala življenjskega dotoka od strokovnih organizacij. Delavska zbornica bi bila brezplodno, birokratično in mrtvo orodje, če bi ne bila v stalnem stiku s strokovnim gibanjem. Delavska zbornica bi bila za delavce in nameščence brez vsake vrednosti, če bi ne izhajala iz njih in če bi ne delala samo to, kar delavci in nameščenci žele in zahtevajo.

Pogrešno bi bilo, če bi delavci in nameščenci zahtevali, da jih predvsem zastopaj pri obrambi njih interesov Delavska zbornica. Vse akcije za dobrobit delavcev in nameščencev morajo izhajati najprej iz strokovnega prometa; naloga Delavske zbornice je le, da da tem akcijam konkretno, utemeljeno in na vse strani podkrepljeno obliko in da ustvari enotno formulacijo zahtev. Delavske zbornice naloga je končno, da združi vse smeri delavskega in nameščenskega pokreta v enotni mogočni tok, da tako združene sile ustvarijo čim močnejši povdarek za zahteve, ki so predmet borbe in dela.

Prav z ustanovitvijo in delovanjem Delavske zbornice so pridobile strokovne organizacije na pomenu. Zato je neobhodno potrebno, da se zajedno z Delavsko zbornico spopolnjujejo in širijo tudi strokovne organizacije. Uspehi Delavske zbornice so nemožni brez močnih strokovnih organizacij. Kajti neorganizirani delavci in nameščenci bi bili za Delavsko zbornico le neurejena armada, nezmožna za vsako bojno operacijo; Delavska zbornica bi kot voditeljica ničesar ne opravila, ker vojskovodja še nikdar ni dosegel uspehov, če ni imel za seboj organizirane sile.

Ni dovolj, da smo proslavljali otvoritev palače Delavske zbornice in da smo se navduševali ob dejstvu, da imamo ustanovo Delavske zbornice kot tako, potrebno je tudi, da damo Delavski zbornici življenje in to storimo le tedaj, ako okrepimo strokovne organizacije. Ne okrepimo samo central strokovnih organizacij, ampak tudi njih najmanjše edinice po mestih in industrijskih ter obrtniških krajih.

Nikdar ni bilo ugodnejše prilike za razširjenje strokovnih organizacij. Prav nobenega razloga ni, da bi ne razvili največje delavnosti v vseh strokovnih organizacijah. Le samozvestno na delo in uspehi ne izostanejo.

Zelo dober vtis je ob priliki otvoritve Delavske zbornice napravila izjava velikega župana, da vlada ne nametava slediti nasvetom nekega reakcionarnih gospodarskih krogov, katerih težnja je, demontirati obstoječo socialno zakonodajo. Z zadoščenjem so vzeli delavci in nameščenci

Praznik dela

Otvoritev nove palače Delavske zbornice. — Pomembna izjava ljubljanskega velikega župana. — Skupščina delavske zbornice in razprava o proračunu. — Stališče Narodnega kluba.

Otvoritev palače Delavske zbornice za Slovenijo, dne 17. februarja 1929. je potekla dostojno in svečano. Prisotni so bili delegati delavskih in nameščenskih strokovnih organizacij, plenum delavske zbornice, zastopniki ljubljanske mestne občine, katere zasluga je, da se je zgradila palača, dalje zastopnik ministrstva za socialno politiko, veliki župan za ljubljansko oblast, razni državni in samoupravni funkcionarji in tudi zastopniki industrije, obrti in trgovine.

O govornih o priliki slavnostne otvoritve Delavske zbornice je poročalo že dnevno časopisje obširno in izčrpno in

Avtoriteta Delavske zbornice je bila s svečanim aktom otvoritve znatno okrepljena. Naširša javnost je bila opozorjena na obstoj in udejstvovanje Delavske zbornice. Faktorji našega javnega življenja, ki so o delavskih in nameščenskih vprašanjih radi molčali, so s svojo udeležbo pri slovesnosti otvoritve pokazali spoštovanje in polno uvaževanje Delavske zbornice. Ugleda je potrebna vsaka javna institucija, še prav posebno pa mlada ustanova Delavske zbornice.

Zelo tehtne so bile besede velikega župana ljubljanske oblasti, ko je čestital

nam zato ni potrebno ponavljati splošno znanih stvari. Ugotovili bi le to-le:

Kakor se lahko reče na splošno, da so vse podobne svečanosti navadno le izdaja zunanjega bleska in formalizma, je imela otvoritev Delavske zbornice tudi globlji pomen. Ne samo zaradi dejstva samega, da je dobila najvišja predstavništvo delavstva svoj krasen dom, ampak tudi zaradi besedi izrečenih ob priliki otvoritve in zaradi števila udeležencev.

na znanje, da vlada niti ne misli na to, da bi karkoli odredila, kar bi poslabšalo položaj delavcev in nameščencev.

Zadnje tedne je nastal zastoj v delu strokovnih organizacij vsled neizvestnosti, ali bo strokovnim organizacijam ter socialnim ustanovam tudi onemogočeno poslovanje. Nastopi nekaterih gospodarskih krogov so vzbujali vtis, kot da je vsa situacija v državi prešla v njih odločilno območje. Izjava velikega župana je jasno povedala, da temu ni tako in da vlada posvečati vso pažnjo tudi zahtevam delavcev in nameščencev in da bodo njih stvarni nasveti najmanj tako upoštevani, kot nasveti gospodarskih krogov.

Ako bi se delavcem in nameščencem le pripetile neugodnosti, potem bi bilo to le tedaj mogoče, če bi ne bili dovolj čuječi in dobro organizirani, ako ne bi znali in ako bi zamudili v pravem času zagovarjati svoje interese.

Od strani političnih strank delavci in nameščenci ne morejo več pričakovati zaslombe, ker — jih ni. Delavci in nameščenci se prav posebno v obstoječih časih lahko zanašajo samo na svojo moč. Zato v organizacije in na delo!

delavcem in nameščencem, da je dobilo krasen dom in ognjišče in ko je izjavil: »Nekateri so mislili, da je sedaj prišel ugoden trenutek, da se socialne pridobitve, ki jih je delavstvo težko pridobilo, zmanjšajo. Toda to so le želje posameznikov. Tu ne gre za izraz širših gospodarskih krogov, ki se zavedajo, da je zadovoljen delavec pogoj uspešnega dela in ki ne nameravajo okrnjevati doseženih delavskih pravic. Saj se je naš modri vladar sam v svoji proklamaciji spominjal delavstva, izmučenih in utrujenih, toda še vedno patriotičnih ljudskih množic, in je ravno trpljenje teh množic napotilo vladarja do zgodovinske odločitve. Mislim, da je nastopil čas, ko bodo nastali novi viri dela in zasluzka.« Besede velikega župana je sprejelo navzoče delavstvo in nameščentstvo z velikim odobravanjem, in s posebnim zadoščenjem z ozirom na nastope nekaterih gospodarskih krogov, ki so mislili, da je prav sedaj prišel čas, uresničiti najreakcionarnejša načrta.

Slavnost otvoritve palače Delavske zbornice je pokazala, da si je Delavska zbornica priborila enakovredno stališče s podobnimi institucijami drugih stanov, kar je velike važnosti za ves nadaljnji razvoj delavskega in nameščenskega vprašanja in socialnih problemov sploh v naši državi.

Dne 18. t. m. se je vršila redna skupščina Delavske zbornice, katere glavna naloga je bila, da zasliši poročilo o doseganju delovanju delavske zbornice in sprejme proračun za leto 1929-30. O tajniškem poročilu Delavske zbornice poročamo na drugem mestu. O proračunu Delavske zbornice se je razvila živahna debata, katere zaključek je bil ta, da so vsi zastopniki klubov izjavili, da glasujejo za proračun, kot smo ga že objavili v zadnji številki našega lista.

Imenom Narodnega kluba je izjavil tovariš dr. Joža Bohinjec med drugim to-le:

»Predvsem izjavljam, da bo narodni klub za proračun glasoval. Vendar bom pa spregovoril stvari, ki so načelne važnosti.

Proračun mora biti trdna pot, po kateri naj Delavska zbornica hodi. Proračun je samo splošen kašipot, kako naj se uravnava delovanje javne korporacije. Življenje dostikrat zahteva nepričakovano drugačnih odredb, kakor smo jih predvideli.

Omeniti bi moral to, da je napačno, da se smatra Delavsko zbornico kot nekako karitativno društvo, ki naj zdravi vse mogoče socialne panoge. Mislim, da bi delovanje Delavske zbornice na ta način izgubilo na svoji osnovni misli. S takim delom bi se zatrla zavest, po potrebi javne upravne ureditve raznih potreb delavstva, predvsem zavarovanja itd. Tudi je napačno, če posega Delavska zbornica preveč v socialne dolžnosti drugih javnih in samoupravnih institucij. Poudarjam, da socialno-politične dolžnosti raznih javnih in samoupravnih institucij z Delavsko zbornico niso prenehale biti aktualne.

V zadevi proračuna je kritika očitala Delavski zbornici postavko o podporah delavskim strokovnim organizacijam. Ta kritika je popolnoma zgrešena. Delavska zbornica mora uvaževati ne samo sedanji ampak tudi bodoči socialni moment strokovnih organizacij, zato mora stremeti za tem, da ta pokret utrdi in podpre. Če bi Delavska zbornica izmed svojih nalog vršila samo to, bi že izvršila svojo glavno nalogo. Zato je popolnoma pravilno, da se naš proračun ozira na strokovne organizacije, in jim tudi finančno pomaga, da morejo boljše izvrševati svoje naloge. Brez strokovnih organizacij je delo Delavske zbornice nemogoče, je nemogoče kulturni procvit delavstva. Prej ali slej bo tudi ureditev človeške družbe slonela na strokovnih organizacijah, zato mora zbornica strokovne organizacije za tako nalogo pripravljati.

Manjka nam dobrih socialno političnih delavcev. Na tem naš delavski pokret zelo hira. Pray bi bilo, če bi Delavska zbornica dajala štipendije za socialno politični študij delavcev.

Proračun za leto 1929-30 je tak, da bo naš klub zanj glasoval. Skupščina pa naj apelira na upravni odbor, da bo proračun izvajal v duhu dolžnosti in zakona. Če se bo postopalo tako, potem smo prepričani, da bo prinesel delavstvu veliko koristi!

Skupščina Delavske zbornice je bila po sprejetju proračuna zaključena v najlepšem soglasju in bil s tem doprinese dokaz, da je vsem odgovornim činiteljem Delavske zbornice za resno in stvarno delo.

Važne posebnosti glede mezde

Razlika med posojilom in predujmom. — Predujem na plačo. — Čezurno delo. — Mezdni zapisnik.

Delodajalec, ki je delavcu na njegovo prošnjo priznal in izplačal znesek, kateri je bil izrecno označen kot posojilo, sme sicer od plače odtegovati pogojene obroke. Če je delodajalec delavca pre-

je odpustil kakor je mogel delavec posojilo v obrokih odplačati, ni delodajalec upravičen, da od zadnje plače odtegne celotni zaostanek posojila, pač pa more odtegniti samo pogojeni obrok. V

slučaju izrecne drugačne pogodbe veljajo seveda določila pogodbe. V slučaju, da znesek ni imel značaj posojila, pač pa značaj predujema na plačo, sme delodajalec od zadnje plače, tudi, ako to ni bilo pogojeno, odtegniti celotni še preostali znesek predujema, ker ima predujem pač značaj plače, za katere upravičenost je pa predpogoj obstoj delovnega razmerja in izvrševanja iz tega razmerja izvirajočih dolžnosti. Delovno razmerje pa je bilo ravno prekinjeno. V dvomljivih slučajih imajo izplačani zneski vedno le značaj predujema na plačo in ne značaj posojila.

O predujemih na plačo, obrtni red nima nikakih zakonitih določil. Obči drž. zakonik pa o tej stvari govori v § 1154a. Po tem določilu ima delavec, ki je plačan od kosa ali od gotove storitve, pravico zahtevati predujem pred zapadlostjo odškodnine in sicer do višine, ki odgovarja že izvršenemu delu. Glede delavcev, ki so plačani na uro ali dan, teden itd. zakon nima nikakih določil, kar znači, da kaka zakonita pravica na predujem ne obstoja. Seveda pa je v delovno pogodbo mogoče sprejeti razna določila glede predujema in takrat veljajo pač določila pogodbe, katere je delodajalec dolžan izpolnjevati, ker bi drugače kršil pogodbo in bi s tem dal delavcu povod, da delovno razmerje odpove in iztoži morebitno odškodnino za škodo, ki je nastala iz kršitve pogodbe.

Drugače je mezda izplačljiva na pogojeni ali običajni izplačilni dan. Ako delodajalec mezde na ta dan ne izplača, mora na mezdni znesek priznati zamudne obresti.

Delavec mora v slučaju nepravilnega izplačila mezde to dejstvo takoj napram svojemu delodajalcu uveljaviti, najkasneje pa ob prvem prihodnjem izplačilu. Ako je to opustil, je s tem izgubil pravico naknadno uveljavljati zahtevo po ev. višji mezdi, kakor pa mu je bila izplačana. Tozadevne predpise obsega § 863 obč. drž. zakonika. Razlogi, radi katerih je delavec opustil ugovore proti mezdi, so pravno brezpomembni, izvzemši seveda razloge, katerim zakon priznava posebno moč. Če je n. pr. delavec ugovore opustil pod grožnjo delodajalca, da ga v nasprotnem slučaju odpusti, je to storil pod pritiskom pravno nedopustnega dejanja in delavec ima v takem slučaju možnost, da tudi še naknadno uveljavlja svoje pravice.

Pravočasno uveljavljanje mezdnih pravic je zlasti važno za ono mezdo, ki odpade na prekonormalni delavni čas ali na posebne storitve izven okvirja pogodbe. Zato je n. pr. plačo za čezurno delo uveljavljati ob prvem prihodnjem izplačilu mezde. Smisel § 863 obč. drž. zak. je namreč ta, da delodajalec ve, s kakšnim zneskom mora približno računati.

Ako ni predpogojev § 863., zastara pravica do mezde v dobi treh let. Po preteku tega časa delavec svojih zahtev ne more več uveljaviti. Isto velja seveda tudi za delodajalca za njegove morebitne zahteve napram delavcu.

Zakon o zaščiti delavcev obsega posebne predpise glede delovnega časa. V splošnem zakon predpisuje kot redni delovni čas 8urno delo in pogojena mezda velja za ta normalni delovni čas. Zakon dopušča tudi čezurno delo. Vsako prekočasno delo morajo lastniki podjetij plačevati najmanj s 50% višje od rednega in normalnega dela. Ob nedeljah mora delo počivati, torej odpade redni delovni čas le na delavnike. Zato je delo ob nedeljah smatrati kot prekočasno delo, katero mora biti odškodnovano s 50% poviškom. Do tega posebnega poviška ima delavec seveda pravico tako v slučaju prostovoljnega pristanka na čezurno delo, kakor tudi v slučaju prisiljenega nadurnega dela. Zakon namreč daje za gotove slučaje možnost delovni čas tudi proti volji prizadetega delavca podaljšati. V pogodbi se seveda more odločiti višja odškodnina za čezurno delo; v tem slučaju velja določba pogodbe. Zakon postavlja le najnižjo mejo, pod katero tudi pogodba ne sme iti.

Zakon o zavarovanju delavcev in tudi razni davčni predpisi, dalje tudi zakon o zaščiti delavcev in obrtni red zahtevajo, da mora delodajalec za svoje delavce voditi posebne sezname po vidikih, predvidenih v zakonih. Poleg seznamov mora delodajalec voditi tudi mezdne zapiske, iz katerih mora biti točno razvidna višina in vrsta izplačanih mezd. Take zapiske je hraniti 5 let. Kršitev te dolžnosti ima za posledico kazen. Zavarovalni zavodi imajo pravico kontrolirati pravilnost teh zapisov. Ta predpis je zelo važen zlasti za soc. zavarovanje. Mezdni zapiski morajo igrati važno vlogo v slučaju nastalih sporov glede posameznih mezd.

ugotovitve grafično in napravimo potrebne zaključke. To smo izdelali v brošurici, ki bo pokazala jasno sliko problemov, v katerih bistvo se tako težko kdo poglubi.

Svoičas smo napravili načrt, da zgradimo za delavstvo cele Slovenije dom v Ljubljani in dva manjša doma za delavstvo v Celju in Mariboru. V Ljubljani sta zgradbi dovršeni. V poslopiju v Celju je nastanjena tudi Borza dela in strokovne organizacije. Nerešen je ostal gradbeni načrt za Maribor. A tudi za Maribor smo v predrazgovorih, glede katerih bomo izposlovali odobrenje skupščine.

Za mariborsko zgradbo je bilo dovoljeno, da se sme dati iz rezerve en milijon dinarjev za prostore knjižnice, za ekspozituro, dvorano in za delavske kulturne ter strokovne organizacije. Tu stojimo pred težkim problemom, ker je s tem denarjem težko napraviti stavbo v sredini mesta, vendar je treba zidati v sredini.

SUZOR je sklenil v Mariboru zidati za ambulanco posebno poslopije. Dogovorili smo se z njim, da bomo najeli prostore, ki jih potrebujemo v Mariboru, v njegovi palači, zato pa bomo pustili odnosni del iz gradbenega fonda pri SUZOR-u.

V letošnjem proračunu imamo znesek 140.000 Din. za palačo v Ljubljani. Od tega zneska gre 100.000 Din. za odkup hiše, znesek 40.000 Din. pa za stanarino vseh prostorov, s katerimi razpolaga zbornica. Ta vsota pa se mora še znatno znižati, nikakor pa ne zvišati. Ta številka kaže najbolje, da bo zgradba v Ljubljani tekoči proračun le neznatno obremenjevala. Ta ugodna slika bo v bodočih letih še ugodnejša.

Upravni odbor se je v razdobju od zadnje skupščine bavil s tem, da bi ustanavljal v delavskih krajih ljudske kuhinje. Pri tem se je držal osnovnega načela, da da kuhinjam samo ustanovni in obratni kapital, — preko tega pa se morajo kuhinje s svojimi dohodki same vzdrževati. Kjer je bilo to mogoče, smo osnovali v to svrhu posebne ustanove, ki so bile samo pod kontrolo zbornice. Izkušnje s temi kuhinjami so prav različne. Poněkod se niso obnesle, drugje pa zopet zelo dobro. V Ljubljani smo napravili male in nezadostne prostore — odziv pa je tak, da imamo danes 300 obiskovalcev dnevno, a bi jih bilo še več, če bi ne bili prisiljeni omejiti številke obiskovalcev vsled malih prostorov. Drugje gre ta stvar slabše. Tam bo treba pač premisliti, v čem je pomanjkljivost in odpraviti.

Mestna občina ljubljanska in Delavska zbornica sta započeli še eno koristno akcijo. Mestni magistrat je ustanovil na več krajih razdeljevalnice čaja, kjer dobivajo brezposelni in potrebni kruh in čaj. Razdeljevanje se vrši pod kontrolo. Odziv je tudi tu zelo velik. Dnevno se oddaja v Ljubljani več sto čajev. Samo v naši kuhinji nad 150. Zbornica je votala v ta namen znesek Din 50.000.— iz fonda za brezposelne, za Ljubljano 20.000.— Din, za Maribor 10.000.—, ostalo pa za druge industrijske kraje,

pod pogojem, da votirajo enake vsote za brezposelne, ki se nahajajo v največji sili, tudi v pošteve prihajajoče občine. S tem zelo pomnožimo sredstva, ki smo jih v stanu dati za delavstvo. Nekaj časa smo tudi sami razdeljevali brezposelne podpore.

Poleg razdeljevalnic čaja se je ustanovila v prejšnjih prostorih Borze dela javna ogrevalnica, ki je odprta tudi ponoči.

Glede razvoja našega prosvetnega dela boste našli podatke v našem pismenem poročilu. Naša knjižnica v Ljubljani se vedno uspešneje razvija. Iz velikega števila knjig, ki se izposojajo, dobiva knjižnica lepe dohodke, čeprav je posojina na knjigo razmeroma nizka. Naša čitalnica in knjižnica v Ljubljani je danes na tem, da bi lahko izhajala sama, četudi bi ji zbornica odtegnila vso podporo. Toda tega ne bomo napravili, kajti mi moramo knjižnico še dalje izpopolnjevati. Vendar pa smo v proračunu za knjižnico v Ljubljani določeno vsoto znatno znižali.

Tudi mariborska knjižnica se razvija zelo lepo. Če bomo dobili za to knjižnico lepe prostore, se bo še lepše. Že v sedanjih malih prostorih je dosegla ta knjižnica četrtino ljubljanske knjižnice. Če se bo izvedel mariborski investicijski program, bo tudi v tem oziru Maribor hitro dosegel Ljubljano.

Tudi za Trbovlje in Celje je predvideno v proračunu za nabavo novih knjig po 20.000 Din. To pa tako, da se tam ne bodo ustanovile lastne knjižnice zbornice. Kajti v vsaki knjižnici je treba knjižničarja, kar bi zviševalo izdatke za osobje zbornice. Z lastnimi knjižnicami se bomo omejili samo na Ljubljano in Maribor, v manjših krajih pa bomo prispevali manjše zneske k že obstoječim knjižnicam in skušali pospeševati zlasti ustanovitev občinskih knjižnic.

Za zimske mesece smo pripravili za vse industrijske kraje sklopična predavanja. Ta predavanja je zbornica v letnem času izdelala, pozimi pa jih razpošilja na vse kraje. Posel predavatelja morejo vršiti delavski zaupniki sami, ako dobe pisana predavanja in slike.

Delavska zbornica je začela v tem razdobju snovati delavske podporne fonde v tovarnah. V te fonde naj bi prispevali delavci in delodajalci. Tak fond obstoja že v Papirnici v Vevčah. V snovanju so fonde tudi v drugih tovarnah.

Snovanje teh fondov je velike koristi za delavstvo. Delavec dobiva v primeru potrebe podporo, na drugi strani pa se navadi na prispevke. Ko pa je tega enkrat vajen, se bo obvezno starostno zavarovanje lažje izvedlo.

Delavska zbornica se je zavedala, kako velike koristi je za naše delavstvo zadrugištvo. Zato je osnovala svoj zadrugiški odsek. Njegova naloga je, da vzbudi smisel za zadrugišno gibanje med slovenskim delavstvom, zlasti pa, da zanese zadrugišno misel med delavstvo v ostalih pokrajinah naše države, v čemer bi bila tudi za naše delavsko zadrugištvo velika moralna opora.

Iz delovanja Delavske zbornice za Slovenijo

Na skupščini Delavske zbornice je podal tajnik Filip Uratnik to-le poročilo:

»Tiskano »Poročilo Delavske zbornice« navaja izčrpno vse, kar je zbornica zadnja leta delala na socialnopolitičnem in statističnem polju. Posebno intenzivno je sodelovala zbornica pri posvetovanjih o stališču, ki naj se zavzame napram reformi obrtnega zakona. Ta dela so postala sedaj, ko je pričakovati večje zakonodajne delavnosti, morda prav posebno važna. Naše stališče je izdelano, kar nam bo zelo koristilo, če bi postale tozadevne razprave aktualne.

Intenzivno je sodelovala zbornica pri predpripravi konvencije, ki urejuje položaj naših izseljencev v Nemčiji, ki se je medtem tudi sklenila.

Važna je tudi konvencija glede sezonskega izseljevanja v Nemčijo, ki jo je sklenila Borza dela in pri kateri smo tudi sodelovali. Vse to je imelo velik praktičen uspeh. Več sto prekmurških delcev se je izselilo v Nemčijo že lani in vsi so bili s tamošnjimi delovnimi pogoji zadovoljni. Letošnje leto je prišlo na sezonsko izselitev okrog 10 tisoč delavcev. S tem bo naš delovni trg močno razbremenjen. Prekmurju bo pa znatno pomagano.

Delavska zbornica je tudi letos nadaljevala statistiko o potrošnji. V to svrhu je izdala nakupovalne pole, katere so uporabljale one delavske družine, ki so pri zbiranju podatkov sodelovale. Teh družin je bilo 24. Seveda je tu še mnogo pomanjkljivosti, ki se bodo pa skušale sčasoma popraviti.

Drugo važno statistično delo zbornice je mezdna statistika. V tem oziru je napravila zbornica ogromno delo. Ta statistika obsega nad 29.000 delavcev iz vseh industrij. Statistika je sestavljena tako, da navaja razporeditev mezde po posameznih višinskih kategorijah in se ne zadovoljuje samo s povprečno mezdo, kakor prejšnja leta. F tem smo dobili jasen vpogled v plačilne razmere našega delavstva. Ta statistika bo našim strokovnim organizacijam, zlasti pa delavskim zastopnikom gotovo zelo dobrodošla.

Ko se je izdeloval nov davčni zakon, je obdelala naša zbornica primerjalno davčno statistiko, ki dobro osvetljuje naše davčne razmere. Iz te davčne statistike razvidimo, da so bili pred davčno reformo res nekateri sloji izredno visoko obdavčeni. To so bili oni, ki žive od svojega zaslužka. Njihova obremenitev je bila dvakrat večja, kakor pred vojno. Na drugi strani pa so bili precejšnji pri dohodninskem davku dohodki najvišjega ceniza v Sloveniji desetkrat nižje, kakor pred vojno, kljub temu, da ni bilo od nikoder toliko pritožb proti previsokim davkom, kot baš s te strani. To navajam zato, da boste uvideli, da to statistično delo ni samo teoretično in brezpomembno, ampak ima tudi veliko praktično korist, ker se bodo take nepravilnosti le takrat popravile, če na nje pokažemo.

Glede delavskega zavarovanja je Osrednji urad za zavarovanje delavcev zbral lepo gradivo. Vendar smo smatrali za potrebno, da prikažemo nekatere

POMLAJEVANJE ŽENSK PRI 30 LETIH

Ginekolog dr. Bruno Cohn iz Charlottenburga (Berlin) je začel praktirati posebno pomlajevalno metodo, ki gre za tem, da zavrne pojave ostarelosti pri ženskah predčasno, t. j. še preden nastopi prava starostna doba. Po njegovem naziranju se začenja staranje, telesno propadanje že ob rojstvu in se polagoma potencira. Starčevstvo je samo zaključek tega naravnega fiziološkega procesa, ki mu je kritična doba pri ženskah okoli 30. leta. V tej dobi se začenja ženske polasčati neka nenaravna zdražljivost in ob enem utrujenost, ki se kaže v vsem njenem vedenju in delovanju. Cohn meni, da izvirajo takšni pojavi, ki so zvezani tudi z izgubo mladostne svežosti, iz utrujenosti jajčnikov. Vsa dražila ne pomagajo proti temu nič, treba je osvežiti delovanje spolnih žlez. To doseže on z vbrizgavanjem ekstraktov iz jajčnikov v dovodne žile in z diatermičnim ogrevanjem organov spodnjega telesa. Z vbrizgavanjem dovaja organizmu nedostajajočo količino hormonov, z ogrevanjem pa povzroča rednejši dotok krvi spolnim žlezam in okrepitev njihovega delovanja. Uspehi

po tej metodi trajajo baje dolgo in škodljivih posledic še niso imeli. Zanimivo je, da se poloti pacientk, čijih spolne žleze delujejo še normalno in čijih utrujenost ter zdražljivost izvira iz drugih, ne pa iz vzrokov predčasne senilnosti, med vbrizgavanjem zdravilnega ekstrakta omedlevica, ki pa ni nevarna in daje zdravniku najboljše dokaz, da je pacientka še prepolna mladostnih moči in da se mora zdraviti kvečjemu za druga obolenja.

VLAK Z MRTVIM MAŠINISTOM

Na vlaku, ki vozi med ameriškima mestoma Briandom in Neuillyjem, je te dni sredi vožnje strojevodja hipoma podlegel epileptičnemu napadu. Truplo je ostalo v pokončnem položaju in roke so trdno držale krmilni vzvod. Kurjač je opazil, da je strojnik mrtev, šele tedaj, ko je bil vlak prevozil v teh čudnih okoliščinah že celih 5 km. Hitro je sam zgrabil za vzvod in povedel vlak brez nesreče do končne postaje.

Razširjajte „DELO“!

Družinsko in materinsko zavarovanje po zakonu o zavarovanju delavcev

Takoj moramo podčrtati eno: zakon o zavarovanju delavcev je socialen zakon v tem smislu besede, da on nima pred očmi le individualno osebo posameznega delavca, ampak skupnost vseh namezdnih delovnih oseb in pa skupnost socialno-družinskih potreb in dolžnosti posameznega človeka v slučaju obolenj, nezgod ali smrti. Ker starostno, invalidno in posmrtno zavarovanje še ni izvedeno, pustimo te panoge zavarovanja pri našem predavanju ob strani in se hočemo ozirati le na bolniško zavarovanje iz vidika družinskega in materinskega skrbstva.

Socialno zavarovalni zakoni vseh držav so prešli preko individualnega obravnavanja posameznega slučaja in hočejo imeti pred očmi najvažnejšo socialno edinico človeške družbe: **družino**. Še celo tam, kjer navidezno pride v poštev posamezna oseba delavca iz zakonitih motivov in tendenc jasno izžareva skrb za družino. Ta skrb ni omejena samo na materijelno ohranitev družine, ona hoče dvigniti družino tudi s stališča potreb splošne ljudske higijene in narodove populacije. Zato so v socialnem zavarovanju brezdvoma skriti zelo važni in resni momenti etične povzdige družine, momenti smisla za družinsko skupnost in

odgovornost napram družini in narodu.

Ni samo fraza trditev, da socialno zavarovanje ni zavarovanje posameznega delavca, ampak zavarovanje države v pogledu etične, zdravstvene in populacijske kulture. Samo statistični izkazi okroglega urada za zavarovanje delavcev pravijo, da je bilo v l. 1927. od vsega članstva omoženih, odnosno oženjenih nad 40 %; toda družinsko in materinsko zavarovanje ne prihaja v upoštevanje samo pri takih osebah, ono se ozira na družino tudi preko neozženjenih, odnosno neomozženih sinov in hčera. Podobno razmerje, ako ne še ostreje, je pri drugih kategorijah delavstva, pri rudarjih in železničarjih. Ne bo veliko izgrešeno, ako postavimo trditev, da naše socialno zavarovanje v Sloveniji obsega nad 250.000 oseb, torej skoro tretjino celokupnega prebivalstva.

Socialno zavarovanje je v svojem razvoju kaj kmalu prišlo do prepričanja, da izključno individualno zavarovanje posameznega namezdnega delovnega človeka ne dosega svojega socialnega namena v polnem obsegu. Ako bi zavarovanje ostalo na tej točki, bi preželo dolžnosti delavca napram družini. To dejstvo bi imelo predvsem za posledico materijelno propadanje družine v slučaju življenjskih kriz med člani delavčeve družine in materijelno propadanje delavca samega. To bi bila materijelna škoda. Še večja pa bi bila moralna in kulturna. Družinsko življenje bi propadalo moralno in bi izgubljalo na svoji visoki etični vrednosti. Delavcu bi bilo še bolj otežkočeno ustvariti si družinski krov.

Zato je zahteva po ustvaritvi učinkovitega družinskega zavarovanja kaj kmalu postala aktualna. Dejansko, odnosno v sedanjem obsegu pa se je ta zahteva realizirala šele po vojni. Predvojni zakoni so poznali le fakultativno družinsko zavarovanje in tako je še danes v nekaterih državah. Materinsko zavarovanje je imelo sicer obligatoren značaj, toda omejeno je bilo le na babiško in zdravniško pomoč. Zelo redke so bile one predvojne bolniške blaginje, ki so v svojih pravih poznale tudi družinsko zavarovanje. Finance niso dopuščale.

Ureditev družinskega in materinskega zavarovanja

Je mogoča na dva načina: s posebnimi in popolnoma samostojnimi zakoni in ustanovami ali pa v tesni zvezi z ureditvijo ostalih panog soc. zavarovanja. Italija — in to je mislim edina država — ima samostojen zakon o materinskem zavarovanju, druge države in tudi naša, urejajo ta problem v okvirju splošnega zakona o zavarovanju delavcev in v okvirju splošne zavarovalne institucije in tudi v okvirju splošne in enotne bol-

niško-zavarovalne premije, kar je zlasti s stališča našega gospodarstva važno. Drugod se za materinsko zavarovanje plačuje posebna samostojna premija, ne da bi bila zato splošna bolniško-zavarovalna premija nižja. Podobno je to z družinskim zavarovanjem. Tudi to je pri nas urejeno v splošnem soc. zavarovalnem zakonu, tozadevni stroški se krijejo iz splošnih bolniško-zavarovalnih prispevkov, ki pa radi tega malo večji — nasprotno — kakor normalni čisti bolniško-zavarovalni prispevki drugod. Zato je popolnoma utemeljena in resnična trditev, da je naše zavarovanje z ozirom na naloge, katere izpolnjuje, najcenejše.

Ostanimo najprej pri družinskem zavarovanju in sicer v panogi bolniškega zavarovanja. Zakon o zavarovanju delavcev pravno tega zavarovanja ne formulira kot zakonito pravico družinskih članov, ampak prišteva bolniško oskrbo družinskih članov k pravicam zavarovanega člana samega. Zato je družinsko zavarovanje v tesni in neločljivi zvezi s članskimi pravicami zavarovanega člana.

Družinsko zavarovanje je le toliko časa podano, dokler član uživa članske pravice.

Pod družino razume zakon zakonskega druga zakonske, nezakonske in osvojene (adoptirane) otroke, starše, deda, babico, vnuke, brate in sestre.

Osnovni predpogoj za bolniško-družinsko zavarovanje je dalje dejstvo, da more biti dajatev in podpor deležen le oni član, ki živi z zavarovanim članom v skupnem gospodinjstvu in je torej njegovo preživljanje odvisno od zaslужka zavarovanega člana. Ta predpogoj je razumljiv, ker družinsko zavarovanje ima pred očmi predvsem dejstvo potrebe zaščite zavarovanega člana, da v slučaju bolezni v hiši more lažje izpolnjevati svoje zakonite in obče družabne obveznosti napram družini. Družinsko zavarovanje nudi družinskemu očetu, odnosno onemu, ki ima zakonito pravico skrbeti za družino, pomoč. Zakon sicer ne pravi, vendar pa je jasno, da je mišljena vsaka materijelna gospodinjstva skupnost in ne samo krajevna. To je važno zlasti v času pomanjkanja dela in stanovanj, ko mora zavarovani član krajevno ločeno od svoje družine stanovati. Glavno je, da zavarovani član družino s svojim zaslužkom vzdržuje. Daljša zakonita omejitev je ta, da ima do dajatev iz naslova družinskega zavarovanja le oni družinski član pravico, ki nima **lastnih dohodkov**, ki zadoščajo za vzdrževanje. Zakon sicer podrobneje ne karakterizira dohodkov, vendar pa je po tendenci zakona jasno, da morajo biti lastni dohodki vsaj taki, ki zadoščajo za lastno preživljanje. Zakon tudi ne govori o vrsti dohodkov. To ne igra vloge. Zadošča kakršenkoli življenjski vir, torej tudi zaslužek iz lastnega pridobitnega ali nameznega dela. N. pr. zavarovani član ima zemljiško posestvo; sam hodi na delo v tovarno, družina pa obdeluje doma polje. Iz tega dela ima družina dohodek, zato dajatev iz zavarovanja ne more biti deležna. Vse tu navedene predpogoje je treba seveda v vsakem konkretnem slučaju individualno presojati in ugotoviti, v koliko so zakoniti predpogoji podani in v koliko ne. V pretežni večini slučajev pa je stvar jasna. Da so označeni predpogoji podani, mora potrditi občina.

Kaj pa nudi družinsko-bolniško zavarovanje?

Predvsem samo podpore v naravi, t. j. brezplačno zdravljenje, zdravila, potrebne pomožne priprave (kilne pasove, očala itd.), in sicer za **dobo 26 tednov**. Podaljšanja te dobe ni, kakor je to pri članih. Podpora ugasne v trenutku, ko član prestane biti član, četudi je družinski član še bolan. To gotovo ni v redu, ker se že enkrat priznava pravico sredi konsumiranja ne more ukiniti. Obseg in vsebina zdravljenja pri družinskem zavarovanju ni ista, kakor je za

zavarovano članstvo. Zakon pravi, da ima zavarovani član pravico do zdravnika, zdravil, zdravilnih pripomočkov, dalje do zdravilnih voda in kopeli. To slednje je pri družinskem zavarovanju izpuščeno, zato družinski član, ki n. pr. bolega na revmatizmu, nima pravice do zdravljenja v toplicah. Zelo važno omejitev pozna zakon tudi pri zdravljenju v bolnicah, sanatorijih in okrevališčih. In sicer imajo družinski člani samo pravico do zdravljenja v **bolnicah** in to za dobo 4 tednov, nimajo pa pravice do zdravljenja v zavodih, katere se običajno ne subsumira pod pojem bolnice. Družinski člani ne morejo biti na račun zavarovanja oddani v zdravljenje n. pr. v sanatorije za bolne na pljučih. Te omejitve zdravljenja gotovo niso socialno utemeljene. Podpore družinskim članom v naravi se v ničemer nimajo razlikovati od podpor zavarovanim članom. Zlasti pa je omogočiti, da družinski člani morejo biti deležni sanatorijskega zdravljenja. Kaj pomaga, ako je mož od tuberkuloze ozdravljen, ko mu pa istočasno na tej strašni bolezni zbolijo žena — ki nima sredstev se tudi dati zdraviti in ozdraviti. Družinski člani pa morejo dobivati tudi zobne naprave, izvzemši zobne proteze (umetno zobovje).

Vidimo torej, da družinsko zavarovanje ne odgovarja v polni meri potrebam popolne zdravniške oskrbe obolelih družinskih članov. Seveda je pri sedanjih višini bol. zav. prispevkov dajatve svojcem nemogoče razširiti.

Družinsko bolniško zavarovanje pozna tudi

podpore v denarju

In sicer v slučaju, ako je zavarovani član oddan v zdravljenje v bolnico, zdravilišče, na kliniko itd. V tem slučaju imajo njegovi rodbinski člani, ki nimajo zaslужka in žive z zavarovanim članom v skupnem gospodarstvu, pravico do polovice hranarine, ki pripada zavarovanemu članu, ako bi se zdravil doma. Ta denarna podpora ima namen omogočiti družini za čas zdravljenja vzdrževatelja družine izven doma skromno preskrbo z vsakdanjim kruhom.

V slučaju smrti v družini

nastajajo za družino težki časi. Tu ima posebi vmes posmrtno zavarovanje. O tem drugič. Bolniško zavarovanje predvideva za take slučaje izplačilo pogrebne družini, toda le pod pogojem, da je ona poskrbela za pogreb in krila stroške. Ako je pogrebne stroške kril nekdo drugi, dobi družina le razliko med dejanskimi pogrebnimi stroški in zakonito pogrebno. Ta znaša 30 kratni znesek zavarovane mezde. Pogrebna se priznava le ob smrti zavarovanega člana. V slučaju smrti družinskega nezavarovanega člana daje sicer zakon tudi možnost priznavanja pogrebne. Taka pogrebna spada med takozv. višje dajatve, katere se pa smejo realizirati šele po sklepu glavne skupščine. Tega sklepa danes radi finančnih razlogov še ni.

Da vidite vso veličino in koristnost družinskega bolniškega zavarovanja, naj navedem

nekaj števil.

To storim tudi zato, da vidite bremena, katera nosi naše zavarovanje v okvirju rednih bolniško-zavarovalnih dohodkov, dočim taka bremena druge države nosijo iz posebnih družinsko-zavarovalnih prispevkov. Oskrba v bolnicah za svojece je v letu 1927. znašala za ljubljanski okrožni urad Din 972.720,88, za zdravila in zdravilne pripomočke za svojece je bilo izplačano Din 733.747,91, na polhranini družinam je bilo izplačano Din 216.335,60, na pogrebninah Din 356.990. To so glavni izdatki. Skupaj Din 2 milijona 179.792.—.

Preidemo k materinskemu zavarovanju.

Materinsko zavarovanje

ni važno samo s stališča delavstva, iz etičnih in moralnih razlogov, ki naj veljajo za posameznika; ono ima velik

splošno naroden, gospodarski, socialno-higienski in kultur. pomen. Zato bi bilo v redu, ako bi del teh stroškov nosila država in ne samo zavarovano delavstvo. Materinsko zavarovanje je pri nas le delno, v kolikor je urejeno za namezdnno delovno ljudstvo. Treba je to zavarovanje razširiti tudi na druge sloje naroda, zlasti na kmetsko prebivalstvo. Tu ima pričetni higijena vasi. Izdelati bi bilo poseben zakon o splošnem materinskem zavarovanju za vse sloje naroda. Materinsko zavarovanje zasleduje dva cilja: ohraniti in varovati zdravje in življenjsko eksistenco materi za čas poroda, drugič pa ustvariti takoj ob prvem dihu življenja, da, še pred rojstvom vse predpogoje, da bo novorojeno bitje krepko, zdravo in življenja zmožno. Tu je dotaknjena državna populacijska politika v najjasnejšem pomenu besede. S problemom materinskega zavarovanja se je pečala prva konferenca dela v Washingtonu l. 1919., kjer so bila sprejeta osnovna načela, po katerih naj bo to zavarovanje urejeno. Glavno načelo je: obvarovati nosečo mater težkega, naporega njenemu in zdravju novorojenčka škodljivega dela. Mati naj ima možnost, da se gotovi čas pred porodom posveti samo skrbi za porod in naj bo oproščena skrbi za vsakdanji kruh. To zakon skuša doseči na ta način, da na eni strani nosečim materam gotovi čas pred porodom prepoveduje delo v gotovih poslih, na drugi strani pa jim za izgubljeni zaslužek priznava kot odškodnino posebno podporo. Ta podpora sicer ni tako velika, da bi v polni meri mogla odgovorjati svojemu namenu, ker znaša le ¼ zaslужka, vendar pa pod količjak ugodnimi prilikami omogoča preživljanje. Ni pa pri višjih prispevkih nobenega zadržka, da bi se ta podpora zvišala na polni zaslužek. Porod in nosečnost namreč ni mogoče simulirati in s tem zavarovanje izkoriščati. Doba, za katero naj se priznava porodniška podpora je v praktičnem življenju zelo različna, ker tudi zdravniška naziranja niso enotna. Naš zakon pozna dvomesečno podporno dobo pred porodom in dvomesečno po porodu. To je v skladu z washingtonsko konvencijo, vendar pa vsi drugi zakoni, kolikor jih poznam, priznavajo krajšo podporno dobo in sicer praviloma 6 tednov pred porodom in 4 tedne po porodu. Finančni razlogi zavarovanje brez dvoma silijo k temu, da osvoji načelo, da ima podpora doba po porodu trajati le tako dolgo, dokler je podana delanezmožnost in nevarnost za zdravje in življenje matere, ako bi šla na delo.

Na omenjenih porodniških denarnih podporah je ljubljanski okrožni urad v letu 1927. izplačal Din 1.535.586.—, povprečna dejanska podpora doba za eno porodnico je znašala 60 dni.

Porod mora biti higieničen, da se ohrani zdravje materi in otroku. Zato skrbi zavarovanje na ta način, da nudi porodnicam brezplačno babiško in zdravniško pomoč. Še več: urad nudi porodnicam tudi vse druge potrebščine, katere zahteva higieničen porod. Te so: vata, popkovina, desinfekcijska sredstva itd. Naravno je, da se porod pod danimi pogoji more izvršiti na račun zavarovanja tudi v bolnicah.

To je ena stran materinskega zavarovanja. Druga je

zaščita novorojenčka

To dosega zakon na dva načina: s tzv. podporo za dojlje in s podporo za dečjo opremo. Prva podpora naj materi prisili in privabi, da svoje dete sama doji, ker je zdravniško dokazano, da materino mleko daje novorojenčku najkrepkejšo telesno silo za življenje. To podporo zavarovanje izplačuje 20 tednov od dneva prestanka porodniške podpore in znaša Din 3.— dnevno. Ni veliko, vendar nekaj! Iz tega naslova je bilo v letu 1927 izplačano Din 45.042.—. Zakon omogoča, da se materam na račun zavarovanja daje tudi pravilno umetno hranilo za novorojenčka, ako bi same ne mogle ali ne smele dojiti. Vendar ta del zavarovanja radi praktičnih potežkoč ni izveden.

Podpora za dečjo opremo se daje v denarju in ima namen, da je novorojeno dete zavito v zdrave plenice. Podpora znaša 14kratni znesek zav. mezde. Običajno pa se ta podpora v drugih državah daje v denarju in le za vsak tretji porod.

Naš zakon pozna tudi družinsko materinsko zavarovanje, tj. da ne nudi pomoči samo zavarovanim in v nameznem razmerju delovnim materam, ampak tudi družinskim članicam v primeru poroda. Tu je podpora v glavnem omejena na brezplačno babiško in zdravniško pomoč, dočim se od denarnih podpor priznavajo dečja oprema v 14kratnem znesku zav. mezde in skromno pred in poporodniško podporo za dobo 4 tednov pred in 4 tednov po porodu v znesku Din 1.50 dnevno. To druž. materinsko zavarovanje ni omejeno samo na ženo, ampak na vse članice družine pod pogoji, ki so določeni splošno za družinsko zavarovanje tj. skupno gospodinjstvo in odvisnost od zaslužka druž. poglavarja.

To so najvažnejša določila zakona o zavarovanju delavcev, o materinskem in družinskem zavarovanju. (Kakor je družinsko zavarovanje nepopolno, tako je zopet materinsko zavarovanje pri nas popolnejše, kakor v socialno naprednejših državah, zlasti kar se tiče denarnih podpor. Zelo skromno pa je pri nas preventivno materinsko zavarovanje.

Treba je organizirati posvetovalnice za matere.

Iz naslova materinskega zavarovanja je bilo v letu 1927. izplačano po ljubljanskem okrožnem uradu skupno 4 milijone 260.572 dinarjev in to zopet le na račun rednega bol. prispevka, daš mater. zavar. ne spada pod pojem bol. zavarovanja. To je vsota, ki mora priti na blagoslov. Radi tega blagoslova je socialno zavarovanje gotovo vredno, da užiiva zaupanje, spoštovanje in zaščito vseh vas, ki to čujete, pa tudi onih, ki tega ne čujejo, pa znajo ceniti zdravstveno kulturo naroda.

Socijalno zavarovanje in gospodarska kriza

Vrednost industrijskih produktov. — Zavarovalni prispevki so le neznaten del te vrednosti, ki na ceno ne morejo vplivati. — Upravni stroški zavarovanja.

V naši javnosti je pogosto čuti trditve, da dajatve za delavsko zavarovanje pomenijo težko gospodarsko breme. Iz te trditve izvirajo zahteve po znižanju zavarovalnih prispevkov. Treba pa je naj stvar pogledati tako, kakor je, da se vidi, da so podobne trditve povsem pretirane in nikakor utemeljene. Zanimivo razpravo o tem predmetu prinaša letno poročilo Delavske zbornice.

Iz razprave posnemamo nekaj glavnih misli z željo, da delavstvo po njih dobi možnost braniti svoje zavarovanje pred neutemeljenimi napadi. Predvsem je važno vprašanje, kako soc. zavarovanje vpliva na ceno produktov in na rentabilnost podjetij. V letu 1925 je znašal predpis davka na poslovni promet v Sloveniji 42 milijonov dinarjev, predpis dajatev za neugodno in bolniško zavarovanje pa 38 milijonov Din. Iz tega bi sledilo, da so vsi izkupički v industriji in obrti obremenjeni s socialnimi dajatvami v povprečju z 1 odstotkom, kar je gotovo nebitveno. Zlasti pa se pri taki obremenitvi ne more govoriti o škodljivem vplivanju delavskega zavarovanja na ceno raznih predmetov. V Sloveniji porabimo za najvažnejše življenske potrebščine letno okoli 4 milijarde dinarjev. Če s tem ogromnim zneskom primerjamo prispevke za bolniško zavarovanje, ki zavaruje 90.000 oseb, moramo reči, da za svoje bolne soljudi damo prav zelo malo. V gozdni in lesni industriji je zaposlenih v Sloveniji 10.000 oseb približno. Prispevki za njih neugodno in bolniško zavarovanje znašajo 6.8 milijona dinarjev. Vrednost gozdne produkcije pa znaša 500—600 milijonov dinarjev. Kako skromen znesek od te velike vsote odpade na pomoč v primeru bolezni in

nezgod onim, ki to vrednost ustvarjajo. Povprečna cena za 1 kubični m lesa je 500 Din, od tega odpade na zavarovanje 7—10 dinarjev, kar gotovo nima odločilnega vpliva na ceno. Vrednost produktov oblačilne obrti znaša letno približno 600 milijonov dinarjev. Za zaposleno delavstvo znaša bolniški prispevek letno 2 milijona dinarjev ali napram vrednosti produktov 0.5 odstotkov. Zopet odstotek, ki pri kalkulaciji cene ne more igrati odločilno vlogo, ne igra niti male vloge, ker bi brez zavarovanja npr. čevlji mogli biti le za nekako 2 dinarja cenejši. Podobno je razmerje v drugih strokah. Nikjer bremena vsega zavarovanja ne presegajo 1 odstotek vrednosti produktov, le v premog. industriji je ta odstotek radi izrednih prilik (stari upokojeanci itd.) danes 5, vendar pa tudi on predstavlja komaj polovico izkazanega dobička. Pogosto se zahteva po znižanju prispevkov utemeljuje z visokimi upravnimi stroški, katere je mogoče znižati in s tem tudi prispevke. Treba je povsod štediti. Toda pri upravnih stroških del. zavarovanja se pri štednji tudi ne morejo delati čudeži. Podjetje s 5 delavci plača letno dinarjev 450, od česar polovica odpade na delavca. Znižanje tega zneska ne more biti tako, da bi za podjetje pomenilo znatno olajšavo. Zato je samo prefrano, ako se gospodarsko krizo spravlja v zvezo z upravnimi stroški zavarovanja.

Bremena starostne preskrbe nosijo danes občine, v katerih navadno delavci, ki so bili zdravi, niso delali. Delali so drugod. Zato je prav, ako tisti, ki je delovno moč izkoriščal, skrbi za starostno preskrbo. To je mogoče doseči z uvedbo starostnega zavarovanja.

Govekar Franc — 68, Šorli Ivo — 66 (Človek in pol), Rape Andrej — 60 (Tisoč in ena noč), Matičič — 60 (Na krvavih poljanah), Meško — 59 (Naše življenje), Bohinjec Peter — 44 (Pod krivo jelko), Milčič — 44, Trdina — 37, Maseli-Podlimbarski — 36, Albreht Ivan — 33 (Paberk iz Roža), Andrejčkov Jože — 30 in Zorec Iv. — 30.

Cankarja bere vse, Kratierjeva »Mlada ljubezen« je priljubljena predvsem pri ženskem spolu, istotako Kvedrova. Večina povprašuje po pripovednih (zgodovinskih) povestih. Ženskemu spolu je težko ugoditi. Pismi jako malo čitajo. Izposojajo si jih večinoma dijaki in še ti navadno le na vzpodbudo in opomin v šoli.

Pisatelji drugih narodov v slovenskem prevodu se vrste tako-le: Sienkiewicz — 651 (Potop), London Jack — 558 (Krištof Dimac, Železna petla), Burroughs — 466 (Tarzan), Tolstoj Lev — 417 (Ana Karenina, Vstajenje), Dostojevskij — 410 (Zločin in kazen), Orzcy — 375 (Dušica), Dumas — 353 (Grof Monte Cristo), Curwood — 242 (Lov na ženo), Verne Jules — 213 (Otroka k. Granta), Maupassant (Lepi striček).

To je prvih deset najpriljubljenejših pisateljev. Vendar to ni povsem točno merilo: Dumas bi na primer bil na mnogo odličnejšem mestu, če bi bilo več njegovih knjig v slovensčini. Resnici na ljubo bodi povedano tudi to, da bi bil gotovo med prvimi nemški Karl May, ki je prvi navdušil mlade ljudi za čitanje srbohrvatskih knjig! Povpraševanje po njem je veliko. V slovenskem prevodu je malo njegovih del, dočim jih je v hrvaškem mnogo. In tako samo zaradi Maya prične čitati srbohrvatske knjige marsikdo, ki bi se sicer ne odločil za to.

Tem prvih desetim slede: Doyle — 203 (Zgodbe Napoleonovega huzarja), Boccaccio — 192 (Dekameron!), Haggard — 180, Zevacco — 170, Gaboriau — 170, Hašek s Švejkom — 169 (Knjižnica ima 13 izvodov) Bulwer — 150, Mannat — 150 (Morski razbojnik), Spillmann — 140, Heller Frank — 123, Melville — 120, Kirchsteiger — 119 Coloma — 100, Zola — 99 (Polom), Gorkij — 93, (Mati), Ernité — 88, Keller Paul — 84 (Dom), Farrère — 81, Turgenjev — 78, Zeyer — 76, Arčbašev — 76, Manzoni — 72, Burnett — 72 (Mali lord), Gogolj — 71, Kellermann — 70, Tolstoj Aleksej — 64, Andrejev — 66, Senoa — 55, Baar — 52, Sheehan — 46, Sinclair — 45, Barbusse — 45, Goncourt — 38.

Kar velja za prvih deset, velja tudi za te pisatelje: Ker ni prevodov, jih ljudje ne

morejo čitati. To dokazujejo številke nemških izposojenih knjig.

Izmed nemških knjig so bila največkrat izposojena dela sledečih pisateljev: Wallace Edgar — 765! Grey Zane — 304 (Der Mann aus dem Walde), May Karl — 290, London Jack — 280, Galsworthy — 229 (Jenseits), Dumas — 196, Bettauer — 187 (Die freudlose Gasse), Marguerite Victor — 170, (La garçonne), Sinclair Upton — 159 (Man nennt mich Zimmermann), Zola — 159 (Familie Rougon), Dostojevskij — 148 (Brüder Karamasoff), Gorki — 146 (Die Mutter), Lewis Sinclair — 121, (Die Hauptstrasse), Chesterton — 121 (Priester und Detektiv), Anet Claude — 119 (Ariane), Schnitzler — 118 (Therese), Curwood — 114 (Der brennende Wald), Hamsun — 108 (Pan, Victoria), Karin Michaelis — 108, Peladan — 103, Marpassant — 98, Undset Sigrid — 92, Voss Richard — 92, Strindberg — 88, (Autobiografische romane), Wells Herbert — 88, (Die Welt des William Clissold), Farrère — 85, Kellermann — 81, Nexö — 78 (Pelle der Eroberer), Pitagorini — 77, Frank Leonhard — 73, (Ochsenfurter Männerquartett), Dekobra — 73, Domnik — 73, Dreiser — 72 (Eine amerikanische Tragödie), Keller Paul — 67 (Waldwinter, Sohn der Hagar), Mann Heinrich — 67 (Der Untertan, Die Armen), Mann Thomas — 66, (Der Tod in Venedig), Colette — 65, Hugo Victor — 65 (Der Glöckner von Notre Dame), Tolstoj Leo — 65 (Ana Karenina), Kisch Egor Erwin — 64 (Wagnisse in aller Welt), Merzkovskij — 63 (Messias), Wassermann — 63 (Moloch) Hergesheimer — 60, Serener — 60, Zweig Stephan — 60, Greinz — 54, (Die grosse Sehnsucht), Rolland Romain — 51 (Peter und Lutz), Haggard — 45, (Zauberer im Suluande), Shaw Bernard — 44, Klumbud — 40, Sabatini — 40, Brod Max — 39, Ibannez — 39 (Ariane), Titayna — 39 (Meine Geliebte), Tolstoj Alexej — 38 (Gedächtnis der Infraroten Strahlen), Mercier — 36, Fedin — 34, Sudermann, Thurston in Wodehouse po 33, Conrad — 32, (Tatsumi), Feuchtwanger — 30, Gide André — 30.

Novi Rusi so zelo priljubljeni, zlasti: Gladkov, Leonov, Katajev in Lavrenjev. Ker so Nemci še le v drugi polovici 1928 l. pričeli v večjem obsegu izdajati ruske pisatelje, se zanimanje za novo rusko literaturo ne more izraziti v tej statistiki.

Kakor kaže statistika, je največ navdušenja za ameriške, angleške, francoske in ruske pisatelje, potem šele pridejo Nemci na vrsto.

Dobro bi bilo, če bi ti podatki vzbudili kaj komentarjev in debate v naši javnosti.

Narodno-strokovna zveza

Občni zbori podružnic NSZ. Nekateri podružnice so imele že sklicane občne zборе pa so jih z ozirom na spremembo, ki je nastala v naši državi preložile na nedoločen čas. Ker ni razloga še nadalje odlagati občne zборе, ki bi se imeli glasom pravil vršiti že v januarju, pozivamo vse podružnice, naj občne zборе čimprej skličejo in vsaj 14 dni prej naznanijo pristojni oblasti in centrali. Občni zbori so nujno potrebni, da se povsod dopolnijo odbori in izvolijo delavni in agilni odborniki. Ne odlašajte torej in skličite obče zборе čimprej.

Maribor.

V zadnjem času imamo beležiti prav lepe uspehe. Naše vrste se lepo množijo in tudi članstvo je v svojem delu zelo živahno. Imeli smo že nekaj sestankov in dve prireditvi. V zadnjem času slišimo, da bodo naši Primorci, ki so svoj čas bili v Narodni delav. org., pristopili v naše vrste. Nas to zelo veseli in res bi bilo dobro, če bi se vsi bivši člani tržaške NDO priključili našim vrstam ter nadaljevali po njih započeto delo.

TAT, KI JE PREŽAL NA ZLAT KRIŽ POD LEDOM

Dva lvovska tatova, po imenu Kosz in Witkovski, sta izvedela, da bo pravoslavni pop pri obredu blagoslovitve vode v Čeremošu prišel v ornatu in z zlatim križem. Ker je Čeremoš zamrznil, so napravili v reki luknjo in to priliko je eden izmed imenovanih tatov uporabil za to, da je smuknil pod led. V mrzli vodi je vztrajal tako dolgo, dokler je prišel pravoslavni svečenik in spustil zlati križec v vodo. Witkovski, ki je prežal na to priliko, je grabežljivo popadel zlato, da je pop prestrašen odskočil.

Nato je nekaj fantov stopilo naprej in začelo sekati led okoli luknje. Fant-

Fala.

Iz našega kraja sicer zelo malo pišemo, pa smo vzlic temu na delu. Podružnica dobro napreduje, čeprav nima ravno velikega števila članstva. Kar pa imamo organiziranih delavcev, se zavedajo velikega pomena strokovne organizacije in se zato z vso vnemo posvečajo vsem vprašanjem delavskega pokreta. Ko bi bila povsod taka zavednost, bi naše vrste kmalu pridobile mnogo članstva in bi se dale naše težke naloge drugače in uspešneje reševati.

Ruše.

Podružnica Narodno strokovne zveze sporoča svojemu članstvu, da bo v kratkem priredila skioptično predavanje, združeno s članskim sestankom. Ob tej priliki nas obišče delegat centrale, ki nam bo poročal o vseh aktuelnejših delavskih vprašanjih. Vabilo se bo kot običajno. Že danes pa prosimo vse članke, da se vabilu sigurno odzovejo in pripeljejo seboj tudi svoje družine in druge naše prijatelje. Poskrbeli bomo za eno izmed najlepših predavanj, ki bodo gotovo zelo zanimala delavstvo.

Je so namreč mislili, da je svečeniku križec padel iz roke. Lahko si mislimo, kako so bili ljudje zaprepaščeni, ko so mesto križca našli pod ledom tatu Witkovskega. Čakal je, da bi preplaval vodo pod ledom in se sešel s pajdašem Koszom, ki ga je čakal na drugem koncu reke. Orožniki so oba izročili sodišču.

Zahteva te „DELO“ v vsakem javnem lokalu!

Kaj ljudje nairaiše čitaio

Knjižnica delavske zbornice v Ljubljani je napravila točno statistiko knjig, ki jih ljudje največ berejo. Knjižnico obiskuje doslej 2129 rednih članov, od katerih je 934 delavcev, 541 javnih in privatnih nameščencev, 508 dijakov in 146 svobodnih poklicev.

V letu 1928. je knjižnica izposodila 35.045 knjig, od teh 16.188 slovenskih, 15.737 nemških, 2544 srbohrvatskih, 54 drugih jezikov, odnosno 31.441 leposlovnih in 3603 znanstvenih. Znanstvenih se je torej izposodilo 10.26% in leposlovnih 89.72%. Od slovenskih znanstvenih čitajo ljudje najbolj zdravstvene (Demšar: Spolne bolezni!), za temi zemljepisne in zgodovinske, potem socialistične, politične in narodno-gospodarske spise. Izmed nemških znanstvenih knjig so na prvem mestu tehnične in naravoslovne, na drugem zemljepisne in potopisne na tretjem socialistične in politične (memoirni!)

Izmed slovenskih pisateljev je na prvem mestu Ivan Cankar. Njegove knjige so se izposodile 469 krat, največkrat »Hlapec Jernej in njegova pravica« ter »Milan in Milena«. Njemu slede drugi tako-le: (številka pomeni kolikokrat so bile knjige izposojene, knjiga pa najbolj čitano delo dotičnega pisatelja): Finžgar — 294 (Pod svobodnim solncem), Jurčič — 257 (Deseti brat), Pregelj Ivan — 254 (Otroci solca, Tolminci), Remec Franc — 214 (Na devinski skali, Ljubezen Končanove Klare), Kraigher — 180 (Mlada ljubezen), Tavčar Ivan — 127, Levstik Vladimir — 122 (Višnjeva repatica), Murnik Rado — 106 (Na Bledu), Kersnik Janko — 102, Jaklič Franc — 91 (V grabiškem jarmu), Kvedrova Zofka — 90 (Njeno življenje), Alešovec — 86, Bevč France — 82 (Krvavi jezdec), Detela Franc — 79 (Trojka), Feigel — 78 (Pasja dlaka),